

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

LÊ THỊ LỆ THƯƠNG

**TÍCH HỢP GIÁO DỤC BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU
TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ LỚP 10
TRUNG HỌC PHỔ THÔNG**

**Chuyên ngành: Lí luận & Phương pháp dạy học Địa lí
Mã số: 60.140.111**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

**NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC
TS. Nguyễn Phương Liên**

Thái Nguyên 2013

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc tới TS. Nguyễn Phương Liên, người thầy đã tận tình, hướng dẫn, chỉ bảo tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu để hoàn thành luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, khoa Sau Đại học, khoa Địa lí và các thầy cô giáo trường Đại học Sư phạm, Đại học Thái Nguyên, Sở giáo dục và Đào tạo Thái Nguyên, trường THPT Lê Hồng Phong, các thầy cô giáo và các em học sinh ở các trường thực nghiệm, cùng bạn bè, đồng nghiệp và những người thân trong gia đình đã tạo điều kiện thuận lợi giúp đỡ tôi học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2013

Học viên

Lê Thị Lệ Thương

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả trong luận văn là trung thực và đảm bảo khách quan.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2013

Học viên

Lê Thị Lệ Thương

Xác nhận

Người hướng dẫn khoa học

Xác nhận

Trưởng khoa Địa lí

TS. NGUYỄN PHƯƠNG LIÊN

PGS. TS NGUYỄN THỊ HỒNG

MỤC LỤC

Trang

Trang phụ bìa.....	
Lời cảm ơn	
Lời cam đoan	
Mục lục	i
Danh mục các chữ viết tắt	v
Danh mục các bảng.....	vi
MỞ ĐẦU	2
NỘI DUNG	13
Chương 1. Cơ sở lí luận và thực tiễn của GDBĐKH trong dạy học Địa lí lớp 10- THPT	13
1.1. Cơ sở lí luận.....	13
1.1.1. Một số khái niệm	13
1.1.1.1. Khái niệm về khí hậu.....	13
1.1.1.2. Biến đổi khí hậu.....	13
1.1.1.3. Hiện tượng thời tiết cực đoan	14
1.1.1.4. Hiện tượng ấm lên toàn cầu.....	15
1.1.1.5. Hiện tượng hiệu ứng nhà kính	15
1.1.2. Nguyên nhân và biểu hiện của biến đổi khí hậu	15
1.1.2.1. Nguyên nhân của biến đổi khí hậu	15
1.1.2.2. Biểu hiện của biến đổi khí hậu	16
1.1.3. Hậu quả của biến đổi khí hậu	17
1.1.4. Giải pháp ứng phó và thích ứng với biến đổi khí hậu	20
1.1.4.1. Giảm sản xuất điện, tăng cường sử dụng các nguồn năng lượng tái tạo.....	21

1.1.4.2. Chặn đứng nạn phá rừng, tích cực bảo vệ rừng và trồng rừng.....	21
1.1.4.3. Tiết kiệm năng lượng để giảm lượng khí CO ₂ thải ra bầu khí quyển. .	21
1.1.4.4. Ăn uống thông minh, tăng cường rau quả.	22
1.1.4.5. Giảm tiêu thụ.	22
1.1.4.6. Cải tạo, nâng cấp hạ tầng.....	22
1.1.4.7. Ứng dụng công nghệ mới trong việc bảo vệ Trái Đất.....	23
1.1.4.8. Giáo dục tuyên truyền cho sinh viên, học sinh trong nhà trường.	23
1.1.5. Giáo dục biến đổi khí hậu.....	25
1.1.5.1. Mục đích và ý nghĩa của giáo dục BĐKH.....	25
1.1.5.2. Nội dung về giáo dục biến đổi khí hậu.....	26
1.1.5.3. Các hình thức giáo dục biến đổi khí hậu.	28
1.2. Cơ sở thực tiễn.....	30
1.2.1. Thực trạng BĐKH ở Việt Nam	30
1.2.2. Chủ trương, quan điểm của nhà nước về BĐKH	31
1.2.3. Ngành giáo dục ứng phó với BĐKH	35
1.2.3.1. Kế hoạch hành động ứng phó với BĐKH	35
1.2.3.2. Đưa nội dung ứng với BĐKH vào các chương trình GD – ĐT giai đoạn 2010 – 2015	36
1.2.4. Khả năng tích hợp giáo dục BĐKH thông qua môn Địa lí THPT.....	39
1.2.5. Đặc điểm chương trình, SGK Địa lí lớp 10 (chương trình cơ bản).....	40
1.2.5.1. Về chương trình Địa lí 10.....	40
1.2.5.2. Về sách giáo khoa Địa lí 10.....	41
1.2.6. Đặc điểm tâm lí và trình độ nhận thức của học sinh THPT hiện nay	43
1.2.7. Tình hình dạy học GDBĐKH ở nhà trường phổ thông hiện nay	45
1.2.7.1. Về phía giáo viên.....	45
1.2.7.2. Về phía học sinh	46

1.3. Tiêu kết chương 1	49
Chương 2. GDBĐKH trong dạy học Địa lí lớp 10 – THPT	51
2.1. Khai thác nội dung GDBĐKH trong chương trình SGK Địa lí lớp 10 – THPT	51
2.1.1. Các nguyên tắc khai thác nội dung GDBĐKH từ chương trình Địa lí 10... 51	
2.1.1.1. Chọn lọc tập trung	51
2.1.1.2. Đảm bảo tính đặc trưng của môn học.....	51
2.1.1.3. Không gây quá tải.....	51
2.1.1.4. Phát huy tính tích cực nhận thức của học sinh	52
2.1.1.5. Nội dung giáo dục về BĐKH phải chú trọng đến các vấn đề thực tiễn	52
2.1.2. Các kiến thức về BĐKH trong chương trình lớp 10	52
2.2. Phương pháp và hình thức tổ chức dạy học GDBĐKH	58
2.2.1. Cơ sở lựa chọn phương pháp và hình thức tổ chức GDBĐKH.....	58
2.2.1.1. Mục tiêu và nội dung của GDBĐKH	58
2.2.1.2. Đặc điểm người học.....	58
2.2.1.3. Nguồn tài liệu giảng dạy.....	59
2.2.1.4. Thời gian giảng dạy.....	59
2.2.1.5. Sự hỗ trợ của nhà trường và địa phương	60
2.2.2. Các hình thức và phương pháp GDBĐKH trong môn Địa lí lớp 10- Trung học phổ thông	61
2.2.2.1. Hình thức dạy học nội khóa.....	62
2.2.2.2. Hình thức dạy học ngoại khóa.....	75
2.2.3. Thiết kế giáo án thực nghiệm	79
2.2.3.1. Giáo án dạy học nội khóa	79
2.2.3.2. Các hoạt động ngoại khóa	110
2.3. Tiêu kết chương 2	114

Chương 3. Thực nghiệm sư phạm	115
3.1. Mục đích thực nghiệm	115
3.2. Nhiệm vụ thực nghiệm	115
3.3. Nguyên tắc thực nghiệm	116
3.4. Nội dung thực nghiệm	116
3.5. Tổ chức thực nghiệm.....	116
3.5.1. Chọn trường thực nghiệm.....	116
3.5.2. Chọn bài thực nghiệm.....	117
3.5.3. Chọn lớp thực nghiệm	117
3.5.4. Phương pháp kiểm tra, đánh giá kết quả thực nghiệm	118
3.6. Kết quả và đánh giá kết quả thực nghiệm	118
3.6.1. Kết quả thực nghiệm.....	118
3.6.2. Nhận xét, đánh giá kết quả thực nghiệm	120
3.7. Tiểu kết chương 3	123
KẾT LUẬN	125
1. Kết quả nghiên cứu.....	125
2. Những tồn tại	125
3. Kiến nghị	126
TÀI LIỆU THAM KHẢO	128
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT TRONG LUẬN VĂN

STT	Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
1	BĐKH	Biến đổi khí hậu
2	CNTT	Công nghệ thông tin
3	ĐC	Đối chứng
4	GDMT	Giáo dục môi trường
5	GDPTBV	Giáo dục vì sự phát triển bền vững
6	GD&ĐT	Giáo dục và đào tạo
7	GDBĐKH	Giáo dục biến đổi khí hậu
8	GV	Giáo viên
9	HS	Học sinh
10	KT-XH	Kinh tế - xã hội
11	MTQG	Mục tiêu quốc gia
12	NBD	Nước biển dâng
13	SGK	Sách giáo khoa
14	TN	Thực nghiệm
15	THCS	Trung học cơ sở
16	THPT	Trung học phổ thông

DANH MỤC CÁC BẢNG

	Trang
Bảng 1.1. Bảng phân bổ kiến thức Địa lí lớp 10	42
Bảng 1.2. Kết quả phiếu điều tra GV về thực trạng GDBĐKH trong dạy học môn Địa lí 10 – THPT	45
Bảng 1.3. Kết quả phiếu điều tra HS về thực trạng GDBĐKH trong dạy học môn Địa lí 10 – THPT	47
Bảng 2.1. Các bài học có khả năng giáo dục kiến thức BĐKH cho HS.	53
Bảng 3.1. Đối tượng thực nghiệm	118
Bảng 3.2. Kết quả điểm kiểm tra	119
Bảng 3.3. Bảng phân loại trình độ của HS	119
Bảng 3.4. Mức độ thường xuyên của những biện pháp, hành vi chống BĐKH ở lớp TN.....	122
Bảng 3.5. Mức độ thường xuyên của những biện pháp, hành vi chống BĐKH ở lớp ĐC.....	122

PHẦN MỞ ĐẦU

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Các nhà khoa học đã khẳng định rằng ngày nay con người đã làm biến đổi và đảo lộn hệ thống Trái Đất với quy mô ngày càng rộng lớn, với tốc độ chóng mặt và biến đổi khí hậu đã trở thành một thách thức và nguy cơ lớn nhất đối với loài người trong thế kỉ 21. Sự phát triển của thế giới hiện đại theo mô hình công nghiệp hóa và tăng trưởng kinh tế tiếp tục thống trị thế giới, được đặc trưng bởi sự sử dụng khối lượng khổng lồ các nguyên liệu hóa thạch, thâm canh hóa nông nghiệp và phá rừng, sự bùng nổ dân số đồng hành với nó dẫn đến tăng mạnh phát thải khí nhà kính, khiến cho Trái Đất nóng lên và đã gây ra rất nhiều hậu quả nghiêm trọng khác mà con người chưa lường hết được. Đó là những bằng chứng xác đáng của BĐKH.

BĐKH là nguy cơ lớn làm giảm năng suất nông nghiệp, gia tăng tình trạng thiếu nước, gia tăng các hiện tượng cực đoan của thời tiết, phá vỡ tình trạng cân bằng của các hệ sinh thái và làm gia tăng bệnh tật. Theo dự báo, trong thế kỉ 21 nhiệt độ thế giới có thể tăng thêm 5°C , trong khi ngưỡng BĐKH nguy hiểm là tăng 2°C . Nếu vượt quá ngưỡng này, các thảm họa sinh thái sẽ xảy ra và cuộc sống con người sẽ bị đe dọa nghiêm trọng.

Do đó, BĐKH trở thành một vấn đề mang tính toàn cầu - một mối quan tâm hàng đầu của con người trong hiện tại và tương lai. Làm thế nào để giảm thiểu những tác động tiêu cực do BĐKH gây ra trở thành một câu hỏi lớn đặt ra cho xã hội loài người. Nó đòi hỏi loài người phải hành động ngay và nhanh chóng hơn bao giờ hết khi chưa quá muộn. Việt Nam, một quốc gia đang phát triển nằm trong khu vực nhiệt đới gió mùa thường xuyên phải chịu ảnh hưởng của thiên tai bão tố, là một trong năm nước chịu tác động lớn nhất của BĐKH thì đây là một vấn đề cần được chú ý hàng đầu. BĐKH tác động mạnh mẽ đến khả năng phát triển đất nước, đến việc thực hiện các mục tiêu chiến lược trong